

Værktøj # 3 "Vignetter: situationer i ældreplejen" Med disse vignetter, har vi samlet en række små beskrivelser af typiske – mere eller mindre vanskelige – situationer fra ældreplejen. Formål: vignetterne kan give stof til eftertanke og mulighed for diskussion. Vignetterne er tænkt som oplæg til drøftelse på personalemøder, konferencer eller i lignende sammenhænge, hvor plejepersonalegruppen er samlet. Ideelt set formulerer plejepersonalet selv en fælles holdning/bud på, hvad man gør i sådanne situationer. Med hver vignette følger nogle forslag, der alene er tænkt som forslag, og som kan bringes i spil efter den indledende diskussion.

VÆRKTØJ 3

Vignetter: Situationer i ældreplejen

Her finder du en række små beskrivelser af typiske – mere eller mindre vanskelige – situationer fra ældreplejen. De kan give stof til eftertanke og diskussion om, hvordan man bedst aflæser og handler i situationen, så man imødekommer den ældres behov og fremmer den ældres velbefindende. Den praksis, der er beskrevet, er ikke nødvendigvis den bedste – men heller ikke nødvendigvis forkert.

Du/I kan tænke over/snakke om:

- hvad sker der egentlig i situationen?
- hvad skal personalet gøre – om noget?

1.

Ruth er til indflytningssamtale med Lone. Lone spørger til hvordan Ruths liv har været. Ruth begynder at fortælle – lidt rodet og omstændeligt – om livet med sin mand, om deres rejser, deres børn etc. Men Lone afbryder hurtigt for at spørge, om hun har haft et godt liv. Ruth svarer, at det har hun da. Lone går derefter over til at spørge om, hvilke helbredsproblemer hun har haft på det seneste – "jeg kan se at du har lavt blodtryk og har klaget over svimmelhed?" Hun fortsætter: "Føler du dig tit trist?"

Aspekter til overvejelse i personalegruppen:

Hvad sker der her?

Hvad kan Lone gøre anderledes, - om noget?

Forslag, som kan inddrages:

overvej, hvad samtaler handler om. Hvad er det, Lone beder om? Hvordan kan Lone sikre, at Ruth føler sig komfortabel i situationen? Hvordan kan man i det hele taget sikre ligeværdighed i indflytningssamtaler, så personalet får den viden, de har brug for – og samtidig giver beboeren mulighed for at fortælle om det, der er og har været vigtigt i beboerens liv?

2.

Vivi (plejer) spørger Jørgen, om han ikke vil med til den månedlige fællesspisning. Jørgen mumler, at det vil han ikke. Vivi nævner, hvor hyggeligt det plejer at være, at der er god mad og fællessang. Jørgen siger, at han ikke har nogen appetit og ikke kan høre noget blandt så mange mennesker. Vivi siger, at det er jo er hans valg, men havde hun havde været ham, ville hun altså være gået med.

Aspekter til overvejelse i personalegruppen:

Hvad sker der her?

Hvad kan Vivi gøre anderledes, - om noget?

Forslag, som kan inddrages:

overvej, hvad samtaler handler om. Hvad er det, Vivi gerne vil sikre sig? Hvordan kan Vivi øge sandsynligheden for, at hun får et reelt billede af, hvad Jørgen gerne vil? Er Jørgen ked af det?

3.

Verner er glad for at have fået en kørestolsscooter. Ellers ville han ikke kunne komme uden for plejecenteret – og det ville han ikke kunne klare. Han kører gerne ned i byen og køber bl.a. ugeblade med til de andre borgere på afdelingen. Han kigger også forbi det lokale værtshus, hvor han tidligere er kommet meget – og køber gerne nogle øl med hjem.

Aspekter til overvejelse i personalegruppen:

Hvad sker der her?

Hvad skal personalet gøre - om noget?

4.

Poul har svært ved at gå og svært ved at bevæge sin højre arm. Men han vil selv tage brusebad og vaske sig selv på ryggen, selv om han allerede én gang er faldet i badet. "De skal fandme ik' fortælle mig at jeg ikke kan' vaske mig selv!", råber han. Personalet giver ham modvilligt lov, men vil helst have, at der i det mindste er en plejer til stede, som kan hjælpe, hvis det bliver nødvendigt.

Aspekter til overvejelse i personalegruppen:

Hvad sker der her?

Hvad kan personalet gøre anderledes, - om noget?

Forslag, som kan inddrages:

overvej, hvornår der tales med Poul om personalets bekymringer. Er det i selve situationen, eller kan det ske i en mere afslappet situation? Hvad er vigtigt for Poul, og hvordan kan personalet sikre sig, at der tages hensyn til dette? Overvej, hvem der taler med Poul, og hvad budskabet skal være. Det vigtigste er at udstråle venlighed og accept. Hold pause, så der bliver tid til, at Poul kan formulere sig. Sid stille sammen med ham. Gør samtalen kort. Det er langt bedre og nemmere for både borger og plejepersonalet med flere korte, venlige samtaler, som giver Poul lejlighed til at tænke sig om, end én lang, alvorlig samtale, hvor Poul mister overblik undervejs, føler sig trængt og råber. Undgå at komme til at tale ned til Poul.

5.

Pia (plejer) spørger Erna, hvordan hun har det. "Jeg har det fint!", siger hun. "Har du sovet godt?", spørger Pia? "Nej, du ved, jeg har svært ved at falde i søvn. Tankerne kører rundt oppe i hovedet. Men sådan er det jo. Der er jo ikke noget, jeg skal stå op til, så det går nok. Vi har det fint her".

Aspekter til overvejelse i personalegruppen:

Hvad sker der her?

Hvad kan Pia gøre anderledes - om noget?

Forslag, som kan inddrages:

Overvej hvordan man kan skabe en situation, hvor der er ro til at spørge venligt til oplevelsen af at bo på plejecentret, hvad Erna savner, og hvad Erna kunne tænke sig. Er Erna ked af det? Resignerer hun? Spørg venligt og imødekommende om, hvad der plejer at give Erna lyst til at stå op.

6.

Hans er meget snakkesalig og sætter gerne sig selv i centrum. Han dominerer samtalerne ved frokostbordet og siger højlydt, hvad han mener om det ene og det andet. Han kommer også med friske bemærkninger til plejepersonalet. "Nå, så har du snart fri", siger han til Britta (plejer) - "men du skal vel ikke have en fyraftensbajer?". "Jeg kan godt hygge mig uden", svarer Britta.

Aspekter til overvejelse i personalegruppen:

Hvad sker der her?

Hvad kan Britta gøre anderledes - om noget?

Forslag, som kan inddrages:

Hvad er det, Hans fortæller med sin bemærkning? Handler det om alkohol - eller handler det om smalltalk? Hvordan kan man svare Hans for at imødekomme ham, uden at man kommer til at indgå i en privat samtale om, hvad man som personale selv laver i sin fritid? Spørg venligt og imødekommende om, hvordan Hans tidligere i sit liv markerede overgang fra arbejde til fritid; hvordan holdt han fri?

7.

Sørines søn Bent har fortalt plejepersonalet, at Sørine gennem hele sit ældreliv har været vant til at drikke et enkelt glas portvin sidst på eftermiddagen, og at det giver hende megen livskvalitet. Det vil hun gerne fortsætte med, efter hun er kommet på plejehjem. I sin stue på plejehjemmet har Sørine derfor op til seks flasker portvin i sit hjørneskab. Bent køber nemlig seks nye flasker ad gangen til Sørine, når de gamle er ved at være tomme, for Bent kommer ikke så ofte og han vil ikke have, at portvinen slipper op for hende mellem hans besøg. Det svinder hurtigt i portvinen. Sørine sidder næsten udelukkende i sin stol og blunder.

Aspekter til overvejelse i personalegruppen:

Hvad sker der her?

Hvad skal personalet gøre, - om noget?

Forslag, som kan inddrages:

overvej, hvem der taler med den pårørende, og hvad budskabet skal være. Det er altid nemmere at modtage et budskab, der er konkret. Fortæl den pårørende, hvad personalet observerer. Spørg den pårørende, hvad han tænker om det? Bed den pårørende om ideer til, hvordan situationen kan bedres. Foreslå, at den pårørende spørger beboeren om, hvordan hun oplever situationen.

8.

Hans er blevet svagere og svagere og mere og mere usikker på benene gennem de senere år. Efter et fald og en operation kan Hans nu ikke komme ud af sengen selv og skal have hjælp til alt. Hans tænker, at livet ikke mere er værd at leve og siger det til sin søn. Sønnen svarer, at det er helt i orden, hvis Hans ikke vil leve mere. Sønnen fortæller personalet om sin samtale med Hans og fortæller, at Hans ikke synes, at livet er værd at leve og faktisk helst vil dø.

Aspekter til overvejelse:

Hvad sker der her?

Hvad skal personalet gøre, - om noget?

Forslag, som kan inddrages:

overvej, om alkohol spiller ind her. Overvej, om Hans er deprimeret. Overvej, hvem der taler med den pårørende, og hvad budskabet skal være. Overvej, hvordan man kan skabe en situation, hvor der er ro til at tale med Hans om, hvad han savner og hvad han kunne tænke sig. Bed den pårørende om ideer til, hvordan situationen kan bedres. Foreslå, at den pårørende spørger beboeren om, hvordan han oplever situationen.

9.

Emmanuel har mistet sin kone for 6 måneder siden, og siden da er det gået hastigt ned ad bakke. Emmanuel har svært ved at finde ord, svært ved at finde rundt og bliver voldsom, når han kommer i vildrede. Emmanuel skælder ud på personalet, når de nærmer sig ham, og i dag går det ud over den nye elev, som går grædende derfra.

Aspekter til overvejelse:

Hvad sker der her?

Hvad skal personalet gøre, - om noget?

Hvor går grænsen for, hvad personalet skal finde sig i?

Forslag, som kan inddrages:

Overvej, hvordan man kan skabe en situation, hvor der er ro til at spørge venligt til oplevelsen af tabet af hustruen, hvad han savner og hvad han kunne tænke sig. Sig venligt, men bestemt fra, hvis beboeren skælder ud. Gør det én gang - venligt, men bestemt - og skift derefter til et neutralt emne i et roligt, venligt og imødekommende tonefald. Husk, at det er den aggressive adfærd, der afvises, ikke beboeren, dennes sorg og eller oplevelse af situationen.

10.

Ella har svært ved at finde ordene, og Ellas datter vil derfor gerne være med til samtalerne med visitator og områdelederen, når status på kommunens omsorgstilbud til Ella skal drøftes. Ellas datter laver kaffe, og placerer sig centralt i personalets synsfelt. Ellas datter taler direkte med personalet og omtaler sin mor i 3. person, mens moderen sidder ved siden af.

Aspekter til overvejelse:

Hvad sker der her?

Hvad skal personalet gøre, - om noget?

Forslag, som kan inddrages:

Udtryk forståelse for, at det er svært at være pårørende til en borger, der begynder at miste sit sprog. Det er nemt at komme til at svare på borgerens vegne. Foreslå den pårørende at øve sig i at blive ved med at behandle sin mor som et voksent, selvstændigt menneske. Som personale, blive ved med at tale direkte til moderen. Demonstrer, hvordan man kan hjælpe moderen med at finde alternative ord ved at ændre kommunikationsstil (hvis moderen leder efter et bestemt ord, spørg til ind til emnet ad omveje: Er det noget her i stuen? Er det noget, der skal ske? Er det en ting? Etc.).

11.

Erling lever alene og har ikke nogen børn. Erling taler næsten ikke mere, og når han taler, går det meget langsomt, og han taler meget lavt. Erling bruger efterhånden mest enstavsord, eller svarer efter nogen latetid enten bekræftende eller benægtende på direkte spørgsmål. Erling er ikke helt tilfreds med hjemmeplejens arbejde. Erling ved ikke, hvordan han skal få det sagt.

Aspekter til overvejelse:

Hvad sker der her?

Hvad skal personalet gøre, - om noget?

Forslag, som kan inddrages:

Personalet kan 'låne' den ældre ord. Det vigtigste er, at man udstråler venlighed og accept af den ældre. Fortæl ham, hvad man ser og tilbyd hjælp til at ændre situationen. Hold pause, så der bliver tid til at den ældre kan formulere sig. Sid stille sammen med den ældre. Vend tilbage efter nogen tid. Det er langt bedre og nemmere for både borger og personalet med flere korte, venlige samtaler, som giver borgeren lejlighed til at tænke sig om, end én lang og alvorlig samtale, hvor borgeren mister overblik undervejs og kommer til at føle sig trængt.

12.

Henry lever alene, og det har han gjort i ca. 17 år. Henrys lejlighed vokser ham over hovedet, og der ligger affald, kasser, rester af madvare og rod overalt. Hjemmeplejen kommer. I dag er det planen at vaske gulv og skifte sengetøj. Husassistenten går ind i soveværelset og opdager, at der slet ikke er sengetøj på madras og dyne og spørger Henry, om han ikke vil have det på. Henry fortæller, at han ikke bruger sengen, men blot sover på sofaen.

Aspekter til overvejelse:

Hvad sker der her?

Hvad skal personalet gøre, - om noget?

Forslag, som kan inddrages:

overvej, om alkohol spiller ind her. Overvej, om beboeren er deprimeret. Overvej, hvem der taler med den pårørende, og hvad budskabet skal være. Overvej, hvordan man kan skabe en situation, hvor der er ro til at tale med Henry om, hvordan han trives og hvad han kunne tænke sig.

13.

Bent sidder apatisk i sin lejlighed, da hjemmeplejen kommer. Han svarer ikke på hjemmeplejens muntre bemærkninger. Efter nogen tid fumler han med sin medicinæske, men opgiver og samler hænderne i skødet. Han stirrer derefter igen tomt ud i luften.

Aspekter til overvejelse:

Hvad sker der her?

Hvad skal personalet gøre, - om noget?

Forslag, som kan inddrages:

overvej, om alkohol spiller ind her. Overvej, om beboeren er deprimeret. Overvej, hvem der taler med Bent, og hvad budskabet skal være. Personalet kan 'låne' Bent ord. Det vigtigste er, at man udstråler venlighed og accept af ham. Fortæl ham, hvad man ser og tilbyd hjælp til at ændre situationen. Hold pause, så der bliver tid til at Bent kan formulere sig. Sid stille sammen med ham. Gør samtalen kort. Det er langt bedre og nemmere for både borger og personalet med flere korte, venlige samtaler, som giver Bent lejlighed til at tænke sig om, end én lang, alvorlig samtale, hvor Bent mister overblik undervejs og kommer til at føle sig trængt.

14.

Som Marie har gjort de sidste par måneder, sidder Marie også i dag apatisk i sin lejlighed, da assistenten kommer ind. Hun svarer ikke på en munter bemærkning. Assistenten tænder for fjernsynet, så Marie kan se tv, hvorefter assistenten går ud i badeværelset for at sætte vasketøj over. Efter nogen tid fumler Marie med fjernbetjeningen til tv'et, men opgiver og samler hænderne i skødet. Hun stirrer derefter igen tomt ud i luften.

Aspekter til overvejelse:

Hvad sker der her?

Hvad skal personalet gøre, - om noget?

Forslag, som kan inddrages:

overvej, om alkohol spiller ind her. Overvej, om beboeren er deprimeret. Overvej, hvem der taler med Marie, og hvad budskabet skal være. Personalet kan 'låne' Marie ord. Det vigtigste er, at man udstråler venlighed og accept af hende. Fortæl hende, hvad man ser og tilbyd hjælp til at ændre situationen. Hold pause, så der bliver tid til, at Marie kan formulere sig. Sid stille sammen med hende. Gør samtalen kort. Det er langt bedre og nemmere for både borger og personalet med flere korte, venlige samtaler, som giver Marie lejlighed til at tænke sig om, - end én lang, alvorlig samtale, hvor Marie mister overblik undervejs og kommer til at føle sig trængt.

15.

Hanne plejer at gøre plads til hjemmeplejen, så de kan komme rundt, når de skal tørre borde og kommoder af. Hanne ser altid frem til, at de kommer. Da hjemmeplejen kommer i dag, ligger Hanne på gulvet. Der ligger et glas ved siden af hende, og der står en flaske snaps på bordet, som der er taget 1/5 af. Hjemmeplejen hjælper Hanne op og sikrer sig, at Hanne ikke har brækket noget. Hanne griner og fortæller, at hun var for hurtigt, da hun ville tage telefonen.

Aspekter til overvejelse:

Hvad sker der her?

Hvad skal personalet gøre, - om noget?

Forslag, som kan inddrages:

Vær venlig, smilende og accepterende. Kommenter flasken og spørg Hanne, hvad hun har drukket. Vær nysgerrig på, hvordan hun bruger alkohol. Fortæl Hanne venligt, at du som fagperson vil oplyse hende om, at man ikke kan tåle så meget alkohol, når man bliver ældre. Vær konkret. Spørg Hanne, hvordan hun sikrer sig, at alkoholforbruget ikke skaber problemer. Spørg, hvad hun kan gøre ud over det, hun allerede gør. Tilbyd din hjælp.

16.

Hjemmeplejen kommer ud til Susanne. Lejligheden er stor og meget lys. Der står en sofa med bløde puder. Den er rød. Halvt skjult af puderne kan man skimte to tomme øldåser. Der er i øvrigt pænt og rimeligt rent i lejligheden. Susanne sidder i en stol, mens hjemmeplejen støvsuger. Susanne siger ikke et ord under hele besøget.

Aspekter til overvejelse:

Hvad sker der her?

Hvad skal personalet gøre, - om noget?

Forslag, som kan inddrages:

Vær venlig, smilende og accepterende. Kommenter dåserne og spørg Susanne, om hun er flov over at drikke øl, siden hun gemmer dåserne væk. Understreg, at hun er et voksent menneske, der selv bestemmer, og at hun ikke behøver at gemme noget for personalet. Understreg, at hvis hun er bekymret over sig selv, så kan og vil du gerne hjælpe. Hvis hun er indstillet på at tale, spørg hende da, hvordan hun sikrer sig, at alkoholforbruget ikke skaber problemer. Spørg, hvad hun kan gøre ud over det, hun allerede gør. Tilbyd igen din hjælp.

17.

Der er nydeligt og ordentligt hjemme hos Knud. Da hjemmeplejen kommer, ligger Knud i sin seng. Hjemmeplejen fortæller friskt, at han skal have skiftet sengetøj i dag. Knud beder hjemmeplejen gå ud af soveværelset, mens han står op. Hjemmeplejen går ud i køkkenet og tørrer bordene af. Da hjemmeplejen kommer tilbage til soveværelset, ser husassistenten, at Knud er ved at fjerne vinflasker fra fodenden af sengen.

Aspekter til overvejelse:

Hvad sker der her?

Hvad skal personalet gøre, - om noget?

Forslag, som kan inddrages:

Vær venlig, smilende og accepterende. Kommenter flaskerne og spørg Knud, om han er flov over at drikke vin, siden han gemmer flaskerne væk. Understreg, at han er et voksent menneske, der selv bestemmer, og at han ikke behøver at gemme noget for personalet. Understreg, at hvis han er bekymret over sig selv, så kan og vil du gerne hjælpe. Hvis han er indstillet på at tale, spørg ham da, hvordan han sikrer sig, at alkoholforbruget ikke skaber problemer for ham selv. Spørg, hvad han kan gøre ud over det, han allerede gør. Tilbyd igen din hjælp.

18.

Sonjas børn har arbejdet hårdt på at sikre hjemmehjælp til Sonja. De føler, at det har været en kamp med kommunen, og at det var svært at få igennem.

Sonja åbner døren for hjemmehjælpen, som går i gang med tørre af i køkkenet. Bagefter skal der støvsuges. Vil du hjælpe til, spørger hjemmehjælperen Sonja. Sonja ryster på hovedet og skynder sig ud af køkkenet.

Aspekter til overvejelse:

Hvad sker der her?

Hvad skal personalet gøre, - om noget?

Føler Sonja sig tilpas med at andre arbejder i hendes hjem?

Forslag, som kan inddrages:

Spørg venligt og imødekommende om, hvordan Sonja har det med at der kommer fremmede og ordner hendes hjem. Undersøg, om det er hendes egen beslutning eller om hun har ladet sig overtale af børnene. Fortæl eventuelt venligt og smilende, at det kan være svært at opleve, at andre begynder at tage beslutninger for én. Hvis Sonja er indstillet på at tale, spørg hende da, hvordan HUN helst vil have det. Tilbyd din hjælp.